

دادگاهی برای جنایات اسرائیل در غزه و فلسطین

هنگامی که محاصره غزه سرانجام شکسته شود و موج اول روزنامه‌نگاران، بازرسان سازمان ملل و تیم‌های پزشکی قانونی اجازه ورود پیدا کنند، جهان با مقیاسی از تخریب و تلفات انسانی روبرو خواهد شد که در جنگ‌های مدرن بی‌سابقه است. حتی اکنون، با دسترسی محدود و آمارهای مورد اختلاف، ابعاد ویرانی شگفت‌انگیز است. اما حسابرسی واقعی تنها زمانی فرا خواهد رسید که غزه باز شود.

تمرکز بی‌نظیر قدرت آتش

در مساحتی حدود ۳۶۵ کیلومتر مربع—که به سختی به اندازه دیترویت و حدود یک‌سوم هیروشیما است—غزه یکی از شدیدترین بمباران‌ها به ازای هر کیلومتر مربع در تاریخ ثبت‌شده را تحمل کرده است. تحلیل‌های مستقل نشان می‌دهند که اسرائیل از اکتبر ۲۰۲۳ بیش از ۱۰۰,۰۰۰ تن مواد منفجره بر روی غزه ریخته است. برای مقایسه: هیروشیما، که با یک بمب اتمی نابود شد، معادل ۱۵,۰۰۰ تن تی‌ان‌تی را جذب کرد. بنابراین، غزه تحت قدرت تخریبی معادل شش هیروشیما قرار گرفته است، که در نواری فشرده شده که از پیش یکی از پرجمعیت‌ترین مناطق روی زمین است.

مقایسه با جنگ جهانی دوم شدت این موضوع را نشان می‌دهد: درسدن (۳,۹۰۰ تن)، هامبورگ (۹,۰۰۰ تن)، و بلیتز برلین (۱۸,۰۰۰ تن)—در مجموع هنوز کمتر از آنچه غزه متحمل شده است. با این حال، برخلاف جنگ جهانی دوم، که در آن اهداف صنعتی و نظامی نقش مهمی داشتند، بمباران غزه به‌طور عمده زیرساخت‌های مسکونی را نابود کرده است. سازمان ملل اکنون تخمین می‌زند که نزدیک به ۸۰ درصد از تمام سازه‌ها آسیب دیده یا تخریب شده‌اند، از جمله بیمارستان‌ها، مدارس و سیستم‌های آب. هیچ محیط شهری مدنی تا این حد به‌طور کامل ویران نشده است.

چرا شمارش کشته‌ها در محاصره واقعیت را کمتر نشان می‌دهد

آمار رسمی مرگ‌ومیر از وزارت بهداشت غزه—که اکنون از ۶۲,۰۰۰ فراتر رفته—تنها اجساد را نشان می‌دهد که بازیابی و ثبت شده‌اند، اغلب از طریق بیمارستان‌های در حال فروپاشی. این آمار شامل افراد شمرده‌نشده نمی‌شود: کسانی که هنوز زیر آوار گرفتارند، کسانی که در مناطق غیرقابل دسترسی جان باختند، و کسانی که از گرسنگی یا بیماری‌های درمان‌نشده فوت کردند.

مطالعات علمی مستقل به واقعیتی بالاتر اشاره دارند. لنست (۲۰۲۵) از مدل‌های ضبط-باز ضبط استفاده کرد تا نشان دهد مرگ‌ومیر تا اواسط سال ۲۰۲۴ حدود ۴۱ درصد کمتر گزارش شده است. نظرسنجی مرگ‌ومیر غزه توسط نیچر بیش از ۷۵,۰۰۰ مرگ خوشونت‌آمیز تا ژانویه ۲۰۲۵، به علاوه ۸,۵۰۰ مرگ غیرخوشونت‌آمیز ناشی از گرسنگی و کمبود مراقبت را تخمین زد. این‌ها با هم نشان‌دهنده تعداد واقعی است که به ۸۰,۰۰۰-۹۰,۰۰۰ زندگی نزدیک می‌شود.

مرگ‌های ناشی از گرسنگی به‌ویژه تکان‌دهنده‌اند: تا اواخر اوت ۲۰۲۵، ناظران قحطی مورد حمایت سازمان ملل وقوع قحطی در شمال غزه را تأیید کردند، با حداقل ۳۰۰ مرگ ناشی از گرسنگی، از جمله ۱۱۷ کودک. این اعداد، مانند تناژ بمب‌ها،

باید به عنوان حداقل در نظر گرفته شوند. حسابرسی کامل تنها زمانی ممکن خواهد بود که تحقیقات پزشکی قانونی و اپیدمیولوژیک سیستماتیک انجام شود.

آنچه در انتظار بازرسان است

هنگامی که مرزها سرانجام باز شوند، امر انتزاعی ملموس خواهد شد. روزنامه نگاران نه تنها ویرانه‌ها، بلکه مبارزه روزانه بازماندگان را نیز مستند خواهند کرد. مأموریت‌های سازمان ملل شروع به نقشه برداری از گورهای دسته جمعی، محله‌های تخریب شده و زیرساخت‌های حیاتی خواهند کرد. تیم‌های پزشکی قانونی—که سایت به سایت کار می‌کنند—اجساد را نبش قبر کرده، علل مرگ را تعیین کرده و افراد را از طریق نمونه‌های DNA، سوابق دندانپزشکی و آزمایش‌های ایزوتوپی شناسایی خواهند کرد. اپیدمیولوژیست‌ها نظرسنجی‌های مرگ و میر را برای ردیابی مرگ‌های غیرمستقیم ناشی از قحطی، سپیس، زخم‌های درمان نشده و شیوع بیماری‌ها گردآوری خواهند کرد.

این فرآیند دقیق خواهد بود. هر دهانه بمب ثبت خواهد شد، قطعات فهرست‌بندی شده و با سیستم‌های تسلیحاتی شناخته شده تطبیق داده می‌شوند. هر ویرانه بیمارستان با سوابق حملات و مختصات GPS ارزیابی خواهد شد. هر قبر نبش شده عکاسی، فهرست‌بندی و به شهادت‌ها مرتبط خواهد شد. مانند سربرنیتسا یا رواندا، نتیجه کوهی از شواهد خواهد بود—بصری، پزشکی قانونی، شهادتی—که با هم یک سند غیرقابل انکار را تشکیل می‌دهند.

با توجه به مقیاس تخریب—ده‌ها هزار سایت، بیش از ۱۰۰,۰۰۰ سازه تخریب شده—این کار ماه‌ها نیست، بلکه سال‌ها طول خواهد کشید. این کار در یک گزارش جامع به اوج خواهد رسید که زیان‌ها را کمی‌سازی کرده و مسئولیت را تعیین می‌کند.

به سوی یک دادگاه فلسطین

حسابرسی ممکن است در غزه متوقف نشود. در ژوئیه ۲۰۲۴، دیوان بین‌المللی دادگستری اعلام کرد که پروژه شهرک‌سازی اسرائیل در سرزمین‌های اشغالی فلسطین بر اساس قوانین بین‌المللی غیرقانونی است و تعهداتی را برای دولت‌ها و سیستم سازمان ملل برای اقدام به همراه دارد. این نظر، همراه با قحطی تأیید شده و تخریب غزه، پایه حقوقی محکمی برای یک فرآیند پاسخگویی گسترده‌تر فراهم می‌کند.

یک دادگاه فلسطین می‌تواند تحت نظارت مجمع عمومی سازمان ملل تأسیس شود، با مأموریت بررسی جنایات از ۱۹۴۸ به بعد، با اختیار صلاح‌دید برای بررسی پرونده‌های قبل از ۱۹۴۸ در دوره انتداب در جایی که ارتباط واضحی وجود داشته باشد. این دادگاه نه تنها افراد را محاکمه خواهد کرد، بلکه یک سند تاریخی قطعی از آوارگی جمعی، قتل‌عام‌ها، گسترش شهرک‌ها، اشغال نظامی سیستماتیک و عملیات‌های فراسرزمینی ایجاد خواهد کرد.

تأسیس و یکپارچگی

قطعه‌نامه مجمع عمومی

مجمع عمومی می‌تواند قطعه‌نامه‌ای را تحت رویه اتحاد برای صلح تصویب کند، که دادگاه را تأسیس کرده و از دبیرکل سازمان ملل می‌خواهد توافقی با دولت فلسطین منعقد کند. سوابق وجود دارد: اتاق‌های فوق‌العاده در کامبوج و مکانیسم بین‌المللی، بی‌طرف و مستقل برای سوریه از طریق اقدام مجمع عمومی تأسیس شدند، زمانی که سیاست‌های شورای امنیت پاسخگویی را مسدود کرد.

قطعه‌نامه بلافاصله یک مکانیسم تحقیقاتی مستقل تأسیس خواهد کرد، که وظیفه حفظ شواهد و آماده‌سازی پرونده‌های قضایی را بر عهده دارد—برای جلوگیری از تأخیر در اجرای عدالت در حالی که دادگاه در حال راه‌اندازی است.

یکپارچگی با دیوان بین‌المللی دادگستری و دیوان کیفری بین‌المللی

- دیوان بین‌المللی دادگستری: پرونده نسل‌کشی مطرح‌شده توسط آفریقای جنوبی باید در دیوان بین‌المللی دادگستری باقی بماند، که درباره مسئولیت دولت قضاوت می‌کند. اگر دادگاه غرامت اعطا کند، مجمع عمومی می‌تواند اجازه دهد بخشی از این غرامت‌ها به یک صندوق قربانیان اداره‌شده توسط دادگاه سرازیر شود، همراه با کمک‌های داوطلبانه.
- دیوان کیفری بین‌المللی: دادگاه با دیوان کیفری بین‌المللی هماهنگ خواهد شد، که در حال حاضر پرونده‌هایی علیه نتانیاها و گالانت را دنبال می‌کند. دیوان کیفری بین‌المللی تمرکز خود را بر پرونده‌های رهبری در حال انجام حفظ خواهد کرد، در حالی که دادگاه به جنایات تاریخی و ساختاری (ناکبا، شهرک‌ها، صبرا و شتیلا، جنگ‌های مکرر غزه) رسیدگی خواهد کرد.

عملکرد آرشیوی

دادگاه یک مخزن مرکزی شواهد را حفظ خواهد کرد، هماهنگ با استانداردهای دیوان کیفری بین‌المللی و مکانیسم بین‌المللی، بی‌طرف و مستقل، تا اطمینان حاصل شود که سند جنایات برای نسل‌های آینده حفظ می‌شود و برای دادگاه‌های ملی تحت صلاحیت جهانی قابل دسترسی است.

نتیجه‌گیری

تا زمانی که غزه باز نشود، جهان در برزخی بین دانش و مدرک زندگی می‌کند. اما وقتی دسترسی سرانجام اعطا شود، افشاگری‌ها ممکن است چنان عظیم باشند که نه تنها با تخریب غزه، بلکه با تاریخ صدساله مصونیت در فلسطین، حسابرسی را اجتناب‌ناپذیر کنند.

همان‌طور که نورنبرگ خود را به آخرین نبردهای جنگ جهانی دوم محدود نکرد، بلکه جنایت کل رژیم را تعریف کرد، یک دادگاه فلسطین ممکن است ظهور کند: دارای اختیار برای رسیدگی به پرونده‌ها از ناکبای ۱۹۴۸ تا غزه ۲۰۲۵ و فراتر از آن.

چنین دادگاهی نه تنها پاسخگویی را ارائه خواهد داد، بلکه حقیقت تاریخی را نیز تعریف خواهد کرد: آنچه بر مردم فلسطین در طول نسل‌ها رخ داد، تصادف تاریخی نبود، بلکه زنجیره‌ای از جنایات در نقض قوانین ملل بود.

پیوست ۱: پیش‌نویس اساسنامه دادگاه فلسطین (با

یادداشت‌های توضیحی)

ماده ۱ - تأسیس

متن: دادگاه فلسطین («دادگاه») به‌عنوان یک نهاد قضایی مستقل برای محاکمه افرادی که مسئول نقض‌های جدی قوانین بین‌المللی انسانی و حقوق بشر در فلسطین و مکان‌های فراسرزمینی مرتبط از ۱۵ مه ۱۹۴۸ به بعد هستند، تأسیس می‌شود، با اختیار صلاحیددی، پس از مجوز قضایی، برای تحقیق در مورد جنایات قبل از ۱۹۴۸ در دوره انتداب بریتانیا، جایی که ارتباط واضحی با درگیری و شواهد قابل قبول کافی وجود داشته باشد. **یادداشت:** سال ۱۹۴۸ ناکباً و آغاز جنایات دوره اشغال را تثبیت می‌کند؛ صلاحیت صلاحیددی قبل از ۱۹۴۸ امکان تحقیق درباره ترورها و قتل‌عام‌های دوره انتداب را فراهم می‌کند.

ماده ۲ - صلاحیت موضوعی

متن: (الف) جنایات جنگی؛ (ب) جنایات علیه بشریت؛ (ج) نسل‌کشی؛ (د) تروریسم، طبق تعریف در معاهدات مربوطه و قانون فلسطین، در جایی که با استانداردهای بین‌المللی سازگار باشد. **یادداشت:** شامل جنایات بین‌المللی کلاسیک و تروریسم علیه غیرنظامیان/تأسیسات دیپلماتیک می‌شود، و اطمینان می‌دهد که جنایات اولیه و بعدی تحت صلاحیت قرار گیرند.

ماده ۳ - صلاحیت زمانی و مکانی

متن: از ۱۵ مه ۱۹۴۸ تا کنون، با اختیار صلاحیددی قبل از ۱۹۴۸. محدوده مکانی: غزه، کرانه باختری، بیت‌المقدس شرقی و اقدامات فراسرزمینی (مانند بیروت، قاهره، رم، تهران، دمشق). **یادداشت:** شامل اشغال و عملیات‌های فراسرزمینی می‌شود.

ماده ۴ - صلاحیت شخصی

متن: تمرکز بر افرادی که بیشترین مسئولیت را دارند: رهبران سیاسی، فرماندهان نظامی، مقامات ارشد. **یادداشت:** بی‌طرفی را تضمین می‌کند؛ برای همه طرف‌ها اعمال می‌شود.

ماده ۵ - ترکیب

متن: مدل ترکیبی: اتاق‌های محاکمه و تجدیدنظر، قضات بین‌المللی و فلسطینی، دادستان مستقل، دفتر ثبت. **یادداشت:** از سوابق مانند کامبوج و سیرالئون پیروی می‌کند.

ماده ۶ - قانون قابل اجرا

متن: کنوانسیون‌های ژنو، اساسنامه رم، نظرات مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری، حقوق بشردوستانه بین‌المللی عرفی، قانون فلسطین در جایی که سازگار باشد. **یادداشت:** حقوق بین‌المللی الزام‌آور را با مشروعیت محلی ادغام می‌کند.

ماده ۷ - حقوق متهمان

متن: تضمین‌های محاکمه عادلانه، فرض بی‌گناهی، نمایندگی قانونی، حق تجدیدنظر. **یادداشت:** از اتهامات «عدالت فاتحان» جلوگیری می‌کند.

ماده ۸ - قربانیان و جبران خسارت

متن: قربانیان می‌توانند مشارکت کرده و درخواست جبران خسارت کنند. یک صندوق قربانیان برای دریافت غرامت‌های اعطایی دیوان بین‌المللی دادگستری، کمک‌های داوطلبانه و دارایی‌های افراد محکوم تأسیس می‌کند. یادداشت: احکام دیوان بین‌المللی دادگستری در سطح دولتی را مستقیماً به جبران خسارت‌های فردی و اجتماعی متصل می‌کند.

ماده ۹ - همکاری و اجرا

متن: دولت‌ها باید در دستگیری‌ها، انتقال‌ها و ارائه شواهد همکاری کنند. مجازات‌ها در کشورهای تعیین‌شده توسط سازمان ملل اجرا می‌شوند. یادداشت: در حالی که قطعنامه‌های مجمع عمومی فاقد اجرای فصل هفتم هستند، مشروعیت گسترده و توافق‌ها انطباق را ایجاد خواهند کرد.

ماده ۱۰ - مدت و گزارش‌دهی

متن: دادگاه با یک مأموریت قابل تمدید ۱۵ ساله تأسیس می‌شود. گزارش‌های سالانه به مجمع عمومی؛ سوابق آرشیوی تحت نظارت سازمان ملل. یادداشت: پاسخگویی و حفظ تاریخی را تضمین می‌کند.

پیوست ۲: پرونده‌های مقدماتی (نمونه)

دوره انتداب

- ۱۹۲۴ - ترور یاکوب اسرائیل دو هان (بیت المقدس)
- ۱۹۴۴ - ترور لرد موین (قاهره)
- ۱۹۴۶ - بمب‌گذاری هتل کینگ دیوید (بیت المقدس)
- ۱۹۴۸ - قتل عام دیر یاسین (بیت المقدس)
- ۱۹۴۸ - ترور میانجی سازمان ملل فولکه برنادوت

اوایل دولت‌سازی

- ۱۹۵۳ - قتل عام قیبیه
- ۱۹۵۶ - قتل عام کفر قاسم
- ۱۹۶۸ - حمله به فرودگاه بیروت
- ۱۹۷۳ - سرنگونی پرواز ۱۱۴ خطوط هوایی عربی لیبی
- ۱۹۸۲ - قتل عام صبرا و شتیلا (همدستی)

اشغال و جنگ‌های غزه

- ۲۰۰۱ - تخریب فرودگاه بین‌المللی غزه
- ۲۰۰۸-۰۹ - عملیات «سرب گداخته» (۱,۴۱۷-۱,۱۶۶ فلسطینی کشته شدند، اکثراً غیرنظامی)
- ۲۰۱۴ - «لبه محافظ» (۲,۱۲۵+ فلسطینی کشته شدند، ۱,۶۰۰+ غیرنظامی)
- ۲۰۲۳-۲۵ - جنگ غزه: بمباران، قحطی، تخریب ۷۸ درصد سازه‌ها، ۶۲,۱۲۲+ مرگ (خط پایه وزارت بهداشت/سازمان ملل)

فراسرزمینی

- ۲۰۲۴ - حمله به مجموعه دیپلماتیک ایران (دمشق)
- ۲۰۲۴ - ترور اسماعیل هنیه (تهران)
- ۲۰۲۵ - حمله به فرودگاه بین‌المللی صنعا

پرونده‌های رهبری معاصر

- بنیامین نتانیاهو (نخست‌وزیر) - مسئولیت فرماندهی برای جنگ غزه، محاصره، سیاست گرسنگی.
- یوآو گالانت (وزیر دفاع) - مسئولیت مستقیم برای محاصره و بمباران.
- بتسالل اسموتریچ (وزیر دارایی) - گسترش شهرک‌ها، تحریک، امکان خشونت شهرک‌نشینان.
- ایتامار بن‌گور (وزیر امنیت ملی) - مسلح کردن شهرک‌نشینان، سیاست‌های تبعیض‌آمیز، سوءاستفاده از زندانیان.

منابع

- ارزیابی خسارت UNOSAT / OCHA، اوت ۲۰۲۵ (۷۸~ درصد سازه‌ها تحت تأثیر قرار گرفتند).
- به‌روزرسانی وضعیت بشردوستانه OCHA شماره ۳۱۵، اوت ۲۰۲۵ (۶۲,۱۲۲ مرگ).
- لنست (ژانویه ۲۰۲۵): ۶۴,۲۶۰ مرگ تروماتیک تخمینی؛ ۴۱~ درصد کمتر گزارش شده.
- نیچر (ژوئن ۲۰۲۵): نظرسنجی مرگ‌ومیر غزه، ۷۵,۲۰۰ مرگ خشونت‌آمیز + ۸,۵۴۰ مرگ غیرخشونت‌آمیز.
- تأیید قحطی IPC، اوت ۲۰۲۵.
- نظر مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری، ۱۹ ژوئیه ۲۰۲۴: غیرقانونی بودن شهرک‌ها در سرزمین‌های اشغالی فلسطین.
- درخواست‌های دادستان دیوان کیفری بین‌المللی برای صدور قرار بازداشت (مه ۲۰۲۴) و قرارهای بازداشت (نوامبر ۲۰۲۴) علیه نتانیاهو، گالانت و رهبران حماس.
- قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل ۷۱/۲۴۸ (۲۰۱۶): مکانیسم بین‌المللی، بی‌طرف و مستقل برای سوریه.
- قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل (۲۰۰۳) ۵۷/۲۲۸B: اتاق‌های فوق‌العاده در کامبوج.